

*Ik ben met niemand solidair. Ik ben alleen
mijn eigen bondgenoot en niet eens door dik en dun'*

Willem Frederik Hermans en de schrijvers van de millennial-generatie.

1 september jl. werd herdacht dat Willem Frederik Hermans honderd jaar geleden werd geboren. Hoewel de schrijver al een kwart eeuw geleden overleed, viel op hoeveel aandacht *Hermans Honderd* kreeg. Om te beginnen onthulde Guy Verhofstadt en Ruprecht Hermans op 1 september jl. tijdens een plechtige bijeenkomst in de Nieuwe Kerk een gedenksteen te zijner ere. Er verschenen verschillende boeken over zijn schrijverschap en in kranten en op de radio stond men uitvoerig stil bij zijn leven en werk. Er loopt een tentoonstelling in het Huis van het Boek te Den Haag, een heel jaar lang zijn er online projecten, er is lesmateriaal voor middelbare scholieren in de maak, waaraan een essayprijs voor scholieren is verbonden, en ter afsluiting zal op een feestelijk symposium het laatste (= vierentwintigste) deel van de wetenschappelijke editie van *Volledige werken* van de schrijver worden gepresenteerd.

Aan evenementen ter herdenking van 's schrijvers geboortedag is er dus geen gebrek, maar toch is de vraag op zijn plaats wat er eigenlijk te vieren valt? Waar stond Willem Frederik Hermans voor? Wat maakt zijn schrijverschap dermate de moeite waard dat het uitbundig wordt gecelebreerd als naoorlogs cultureel erfgoed? Zo valt het maar te bezien in hoeverre Hermans' schrijverschap nog betekenis heeft voor de huidige generatie schrijvers, die doorgaans wordt aangeduid met de term 'millennials'. Zij laten zich in ieder geval zelden (positief) uit over hun canonicke literaire voorgangers, De Grote Drie, van wie Hermans de meest polemische exponent was.

In literaire kringen is iedereen het erover eens dat er een groot verschil bestaat tussen de samenleving waarin Hermans als schrijver optrad en die waarin de millennials een rol spelen. In de periode van de jaren '60 tot '80 was er sprake van een alles doordringende tegencultuur. Een leger van activisten stonden op tegen alles wat gevestigd was, en schrijvers, journalisten, musici, acteurs en filmers polemiseerden met iedereen, niet in het minst met elkaar. Hermans' optreden als verstokte Einzelgänger was wel extreem, maar ook typerend voor de houding die kunstenaars in die periode innamen. Hoewel hij het met niemand eens was, paste Hermans precies in de ingewikkelde puzzel die deze fase van de naoorlogse Nederlandse cultuur vormde.

De huidige periode kent niet minder controverses dan de voorafgaande, maar de kaarten liggen heel anders dan toen. De multiculturele samenleving, de opkomst van de sociale media en van het populisme, en de kwesties van gender, diversiteit en klimaat hebben de puzzel grondig herschikt. De positie van de millennial-schrijvers in de huidige cultuur is dan ook heel anders dan die van Hermans in zijn tijd. Zij polemiseren niet of nauwelijks, richtten zich niet unaniem tegen wat voorheen vanzelfsprekend als 'de gevestigde orde' gold, en polemiseren al helemaal een stuk minder tegen elkaar. Hoe moeten we hun beheerste - misschien zelfs wel bescheiden - houding interpreteren?

Dat door en door sceptische schrijvers als Hermans niet meer toonaangevend zijn in onze hedendaagse literatuur, daarover is iedereen het eens. Maar over wat dat betekent, is nog nauwelijks nagedacht. Moeten we betreuren dat het cynisme van een schrijver als Hermans tot het verleden behoort? Of is het maar goed dat we verschoond zijn van een sarcastische mopperkont en naar het querulantisme neigende zwartkijker als Hermans was?

Op dinsdag 19 april a.s. organiseert TivoliVredenburg i.s.m. de Universiteit Utrecht (UU) en het Willem Frederik Hermans Instituut (WFH-i) in zaal Cloud Nine van TivoliVredenburg te Utrecht een debatavond over deze vraag. Het programma is als volgt.

Allereerst roept Wilbert Smulders de polemische aard van Hermans' schrijverschap in

herinnering. Vervolgens schetst universitair docent Sven Vitse de positie van de millennial-schrijvers, op basis van de studie die hij samen met Hans Demeyer publiceerde: *Affectieve crisis, literair herstel. De romans van fde millennial-generatie*, waarin zij zestig romans van jonge schrijvers analyseerden. Daarna polst de moderator, schrijver en journalist Hans Maarten van den Brink, bij drie millennial-schrijvers, Nina Polak, Daan Heerma van Voss en Karin Amatmoekrin, hun eerste reactie op het thema.

Na de pauze gaan de drie schrijvers onder leiding van de moderator in een rondetafelgesprek in op de vraag: is er met het ontbreken van het Hermans-geluid iets verloren gegaan of juist gewonnen?